

Compañía Leonardo Cuello presenteerde *Tetralogía* in Buenos Aires

Choreografisch vierluik biedt nieuwe tangoperspectieven

DOOR FLOOR VAN ALPHEN
FOTOS LUCIANA PADUANO

Hoewel de tangodans rijk is aan artistieke mogelijkheden, heeft het lang geduurd voordat men deze is gaan onderzoeken op het podium. Nog steeds is het stereotype beeld van de show een rem op het maken van originele, kunstzinnige, theatrale choreografieën of modernere performances. Het is de hoogste tijd dat ook in Nederland tango wordt neergezet als artistiek hoogwaardige dans. Compañía Leonardo Cuello, een veelzijdig dansgezelschap presenteerde zich onlangs in Buenos Aires en maakt later dit jaar de oversteek naar Europa. Is het wat voor de lage landen? Jazeker.

Leonardo Cuello had al een paar mooie en verfrissende tangochoreografieën op zijn naam staan. In 2009 presenteerde hij *Domingo*, een vrolijk tangoballet in jaren vijftig sfeer rondom en bovenop grote tafels voor de zondagse picknick. De vaak zo melancholische tango werd prachtig in essentie neergezet, maar zonder zwaarmoedigheid, als een hang naar vervlogen tijden waar we nog steeds blij van worden. Dat er een nieuw stuk van zijn Compañía ten tonele werd gevoerd, maakte nieuwsgierig. Op naar het theater in Abasto voor *Tetralogía* en een interview met de kleurrijke choreograaf.

Vier gezichten van de tango

Tango kan veel verschillende vormen aannemen en gevoelens oproepen. Dat maakt deze groep virtuoze dansers wel duidelijk. Als eerste voeren zij een zeer technische, strakke en naar moderne dans neigende choreografie op. Geïnspireerd door de muziek en de woorden van Osvaldo Pugliese, die ooit zei dat we allemaal slechts onderdeeljes zijn van de tango-machine. Naar rationele maatstaven is het indrukwekkend hoe het ene acrobatische hoogstandje vloeiend overloopt in het andere. De dansers demonstreren zowel een perfecte beheersing als een drang tot experimenteren. Ze nemen verwaarloosbare risico's: over, onder en door elkaar heen. Strak als de zwart-witte vlakken op hun kostuums kijken ze ondertussen de donkere ruimte in. De tango ontdaan van elk gevoel.

Dat er een mierzoete serie walsen op volgt, lijkt een provocatie van het publiek. Telkens een andere versie van *Flor de Lino*, telkens een ander verliefd danspaar, het ene paar geloofwaardiger dan het andere en mede daarom krijgt de serie iets komisch. In wapperende bloemetjesjurken

De choreograaf Leonardo Cuello

zwieren de dames met een brede lach over het podium. Rozegeelgroen verlicht suggereert het een romantische zons- ondergang in een bloemenweide. De heren laten er natuurlijk geen gras over groeien. In de pauze klinkt er nóg een versie van de wals.

‘Ik ben moe van de vulgaire seksualiteit die vaak gepaard gaat met tango’

Deel drie van het vierluik is echter zó spectaculair dat mijn lichte irritatie snel vervliegt. Dodelijke blikken over een geësceneerde dansvloer van een spookachtige salon in twintigerjaren stijl. Het is een regelrechte tangothriller. De spanning tussen getormenteerde milonguerogeesten is om te snijden, de choreografische vondsten zo mooi, dat het publiek te overdonderd is voor een daverend applaus als *que noche horrible para mí* wegsterft.

Vervolgens zijn er de zalvende klanken van Piazzolla, waarop de laatste tantrische tango's worden ingezet. Het is een explosie van sensualiteit na al die horror. Aardetinten, natte haren, wapperende rokken en elastische bewegingen.

Flor de Lino: naïviteit, zonneschijn en liefdespoëzie

Tot in detail uitgewerkt

Gevierendeeld moet ik constateren dat wat had geleken op een al te voorzichtige breuk met tangochoreografieconventies toch zeker vernieuwend is. Het bewegingsmateriaal is ergens traditioneel, maar organischer, beter onderzocht en uitgewerkt. De dans kleurt nóg meer mee met de muziek dan gebruikelijk is in de tango, wat het zeer theatraal maakt. Bovendien is ieder beeld tot in detail uitgewerkt, zowel in choreografische compositie als in het ontwerp van licht, geluid en kostuums.

Ik ben benieuwd naar de beweegredenen van de choreograaf: waarom wordt het aangekondigd als *tango fusion*, wil hij een

statement maken en is het contrast tussen de vier delen opzettelijk?

De choreograaf over zijn creatie

Leonardo Cuello licht zijn werk toe na de voorstelling. Er is weinig tijd, maar geanimeerd reageert hij op mijn observaties. “De vier tango-episodes hebben niets met elkaar te maken. Het zijn afzonderlijke plastische momenten. Aan ieder werk ligt een ander onderzoek ten grondslag, een ander selectie- en compositieproces, ook om niet in herhaling te vallen.

Het eerste beeld is een bekrachtiging van een gymnastische tango, van de jonge generatie dansers die zich verwijderd van de omhelging. In al hun jeugdigheid

Deel drie van het vierluik: een spookachtige salon in twintigerjaren stijl

Vierde deel: aardedintin, natte haren, wapperende rokken en elastische bewegingen

nemen ze grote risico's, het zijn bijna olympische atleten.

De walsen vormen inderdaad obsesieve episodes, als een serie van Andy Warhol. Het is 'cult' maar niet bedoeld als grap. Humor is zeker in de mode onder de milongeros, ze experimenteren met het lachen om zichzelf, maar het is een financieel redmiddel dat ik niet gebruik. Als het licht aanspringt in het theater, dan is dat een serieuze zaak voor de artiest. Zelfs al zou ik humor gebruiken, dan zou ik dat serieus aanpakken. Bovendien, waarom zou deze wals, waarvan er zoveel mooie arrangementen voorhanden zijn, ironisch of duister moeten zijn? *Flor de Lino* draait om naïviteit, zonnenschijn, frisse buitenlucht en liefdespoëzie. Gene Kelly was een belangrijke inspiratiebron, vooral voor de kostuums.

Voor de derde choreografie was dat Tim Burton en de schilderijen van Chagall. Het beeld en de kleding suggereren een zwart-wit film. De tekst van de tango gaat over het nachtmerriescenario op een sociale gelegenheid een voormalige geliefde tegen te komen, terwijl het leed nog heel vers is en je moeilijk kan verdragen de ander te zien. Er is zoveel horror op de milonga! Een verschrikking: je wilt verdwijnen achter je tafeltje, maar voelt je daar ook verlaten. De dansers heb ik om psychologische verdieping gevraagd: op zoek naar dat moment uit je verleden waarop je er wel en niet wilt zijn als de ander er is. Dat heeft het iets spookachtigs gegeven.

Tot slot de choreografie op Piazzolla, positiever als einde van de voorstelling. Hierbij heb ik me laten inspireren door de intimiteit en sensualiteit van de huid, als een natuurlijk gegeven. Ik ben moe van de vulgaire seksualiteit die vaak gepaard gaat met tango. Het ontbreekt in de tango aan meer diepgaande creativiteit."

**‘Met fusion is
meer geoorloofd,
maar mijn werk
is in essentie
gewoon tango’**

Fusion van verhalen en bewegingen

Cuello: "Voor mij komt creatie neer op het maken van een nauwkeurig ontwerp. Ik werk intensief samen met mijn team. Het is een kleine stabiele groep van dansers en ontwerpers, voor kostuums, licht en geluid. Het voelt als een familie, waarvan ieder lid bijdraagt aan het onderzoek en de samenstelling. Dat *Tetralogia* wordt aangekondigd als *tango fusion* heeft daarmee te maken. Maar dit is ook een voorzorgsmaatregel: er zijn zoveel mensen die iets al snel 'tango' noemen, en er zijn zoveel mensen met een mening over wat wel en niet tango is. Met *fusion* is meer geoorloofd, maar mijn werk is in essentie gewoon tango, ik hoop dat

iedereen dat ziet. Iets anders maken dan tango, interesseert me niet. Wel wil ik de dans versterken: de tango helpen vertellen door middel van beelden. De nadruk op bewegingskwaliteit komt voort uit mijn werk als danser bij *Tangokinesis* van Ana Maria Stekelman [een gezelschap dat tango en moderne dans fuseert, red.]. Ik wil er echter verhalen mee construeren. De bewegingen zijn als woorden, als tongbrekers.

Om iets te creëren zoek ik buiten de beweging zelf, in werkelijke historische gebeurtenissen. De tango staat daar bol van. *Domingo* bijvoorbeeld, is een eerbetoon aan mijn moeder en geïnspireerd op een familiefoto van een traditionele picknick uit de jaren vijftig. Gebruikelijk opende men na het eten de dansvloer. Ik ben altijd verzamelaar geweest van familieanekdotes, verhalen uit de gouden jaren van de tango. In mijn werk blijf ik dat. In de beeldende en theatrale dans ben ik mijn persoonlijkheid als choreograaf aan het vinden. Het probleem met veel artiesten is dat zij niet hun persoonlijke fantasieën aan het publiek laten zien. In het dingenzeggen zonder schaamte, in die bevrijding zit zoveel waarheid. Dat het oprecht is, maakt iets tot een mooi stuk.

In de tango is er echter veel commercie en slechte smaak. Daar wil ik niet aan meedoen. Niet zozeer om een tegengewicht te bieden, maar omdat ik eerlijk en geloofwaardig wil zijn. Ik zou geen producten *made in china* kunnen maken. Ik heb een tijdje gewerkt als assistent bij *Tanguera* maar dat stond te ver van mijn product. Het is choreografie van een andere generatie: show en weinig precisie in de beweging. Ik ben er na een paar maanden mee gestopt. Helaas is het wel die generatie die bepaalt wat tango mag heten, hoe het naar buiten toe wordt gepresenteerd, en daarmee wordt veel jong talent gehersenspoeld."

Het dynamische gesprek heeft zich inmiddels verplaatst van theatercafé -waar ondertussen het licht uitging en de deur gesloten werd- tot in de auto van de crew. We hadden nog uren kunnen doorpraten, maar moeten het interview abrupt afronden. Cuello's vloeiende beweging zet zich voort in Europa, hopelijk later ook in Nederland. ■